

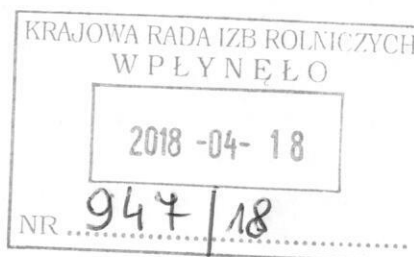

Warszawa, dnia 9 kwietnia 2018 r.

MINISTERSTWO ŚRODOWISKA
SEKRETARZ STANU

Małgorzata Golińska

DOP-WOŚ.078.8.2018.AO

Pan Wiktor Szmulewicz
Prezes Krajowej Rady Izb Rolniczych
ul. Żurawia 24 lok. 15
00-515 Warszawa

Szanowny Panie Prezencie.

W związku z pismem z dnia 24 stycznia 2018 r., w sprawie szkód wyrządzanych przez zwierzęta: muflona, kormorana, żurawia, gęsi i czaple, po uzgodnieniu stanowiska z Generalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska poniżej przekazuję informacje w przedmiotowej sprawie.

Liczebność populacji muflona w skali kraju wynosi zgodnie z Rocznikiem Statystycznym GUS Leśnictwo 2017 – 3354 osobników. W związku ze stosunkowo niską liczebnością tego gatunku szkody wyrządzane przez muflona w skali całego kraju nie są tak znaczące i powszechne jak szkody wyrządzane przez pozostałe główne gatunki zwierząt łownych, za które wypłacane jest odszkodowanie. Należy także zauważyć, że szkody wyrządzane przez muflony w uprawach rolnych nie były przedmiotem indywidualnych skarg składanych do Ministerstwa Środowiska.

Gatunki ptaków spotykane w Polsce są chronione na mocy prawa międzynarodowego. Wymienione są w Dyrektywie Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dyrektywa Ptasia), gdzie część gatunków (w tym żuraw *Grus grus*) występuje w załączniku I, dotyczącym gatunków objętych szczególną ochroną. Również w prawie krajowym ochroną objęte są wszystkie gatunki ptaków. Podstawą są dwa rozporządzenia – rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. poz. 2183), obejmujące ogromną większość (434 gatunki) gatunków ptaków (w tym: kormorana *Phalacrocorax carbo*, żurawia *Grus grus*, wszystkie spotykane w Polsce gatunki łabędzi i czapli, a także niezwykle rzadkie gęsi: krótkodziobą *Anser brachyrhynchus* i małą *Anser erythropus*) oraz rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 marca 2005 r. w sprawie ustalenia listy gatunków zwierząt łownych, obejmujące łowne gatunki ptaków (13 gatunków, w tym powszechnie i pospolicie spotykane gęsi: gęgawę, zbożową i białoczelną).

Zgodnie z art. 126 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018 r. poz. 142, z późn. zm.), Skarb Państwa ponosi odpowiedzialność finansową za szkody wyrządzone przez żubry, wilki, rysie, niedźwiedzie i bobry. Według obecnie obowiązującego w Polsce ustawodawstwa, ptaki objęte ochroną gatunkową nie figurują na liście gatunków wymienionych w art. 126 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody, a więc za szkody wyrządzone przez którykolwiek gatunek ptaka objętego ochroną gatunkową nie przysługuje ustawowe

odszkodowanie ze Skarbu Państwa. Drogą do uzyskania odszkodowania za powstałe w wyniku żerowania ptaków szkody może być natomiast powództwo cywilne.

Ponadto, z uwagi na biologię ptaków, jak również ich dużą mobilność, trudno byłoby wyodrębnić szkody powodowane przez te gatunki. Zgodnie z art. 126 ust. 1 pkt 2 ustawy o ochronie przyrody odpowiedzialność Skarbu Państwa nie obejmuje utraconych korzyści, a ogranicza się jedynie do szkody rzeczywistej, którą należy udowodnić. Specyfika szkód powodowanych przez żerowanie ptaków jest inna niż szkód gatunków wymienionych w art. 126 ustawy o ochronie przyrody. Szkody spowodowane przez bobra (np. ścięte drzewa, teren zalany w wyniku spiętrzenia wód przez tamę), wilka czy rysia (np. zagryzione zwierzęta gospodarskie) są stosunkowo trwałe, a ich skutki i zakres można ocenić nawet po upływie kilku-kilkunastu dni. W przypadku szkód wyrządzonych przez ptaki na polach uprawnych (np. wydziobanie ziarna zasiewowego, wyciągnięcie świeżo skielkowanych ziaren), nawet naturalna zmiana warunków atmosferycznych (w szczególności wystąpienie opadów) może istotnie utrudnić, a nawet uniemożliwić, rzetelną ocenę.

Należy jednak wskazać, iż fakt objęcia gatunków ochroną nie uniemożliwia podejmowania przeciwko nim jakichkolwiek działań. Na podstawie art. 56 ust. 2 pkt 2 ustawy o ochronie przyrody, regionalni dyrektorzy ochrony środowiska, na wniosek podmiotów, w których interesie jest zminimalizowanie szkód, wydają zezwolenia m.in. na płoszenie i niepokojenie osobników gatunków objętych ochroną oraz na eliminację osobników gatunków objętych ochroną częściową. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska może wydać zezwolenie na eliminację osobników gatunków objętych ochroną ścisłą. Należy podkreślić fakt, iż zezwolenia na odstępstwa od zakazów wydawane są na wniosek podmiotu, w którego interesie leży dana czynność. Ponadto, organy wydające zezwolenia nie odpowiadają za stan ich realizacji. Wydane decyzje przyznają stronom prawo do odstępstwa od obowiązujących zakazów, nie mają zaś charakteru nakazowego. Wnioskodawca może więc wykorzystać udzieloną derogację w całości lub w części, jednak nie ma takiego obowiązku.

Ponadto, w związku z wejściem w życie w dniu 1 października 2012 r. ustawy o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 985), został wprowadzony nowy sposób wydawania derogacji z zakresu ochrony gatunkowej w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska. Zarządzenia te mogą być wydawane w stosunku do kormorana, czapli siwej i bobra europejskiego, na wybranej części lub na obszarze całego województwa, przy czym w przypadku kormorana i czapli siwej został on ograniczony do terenów stawów rybnych uznanych za obręby hodowlane w drodze odrębnych przepisów. Regionalny dyrektor ochrony środowiska w przedmiotowym zarządzeniu określa m.in. warunki wykonywania ww. czynności, w tym termin i obszar, którego dotyczy zarządzenie oraz konieczność składania sprawozdań z przeprowadzonych działań w ramach realizacji zarządzenia. Powyższe rozwiązanie pozwala na elastyczne dostosowanie wykonywania czynności, na które wydano zgodę, do potrzeb występujących w danym miejscu i skrócenie procedury administracyjnej — podmiot wykonujący działania podlegające zakazom musi jedynie przesać sprawozdanie z ich wykonania. Ww. rozwiązanie może pomóc w racjonalnym gospodarowaniu populacją zwierząt najczęściej wyrządzających szkody w rolnictwie oraz powoduje ograniczenie tychże szkód.

Podkreślenia wymaga również fakt, że na podstawie orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego z 21 lipca 2014 r. sygn. akt K 36/13 oraz z 28 września 2015 r. sygn. akt K 20/14, obowiązująca regulacja w zakresie zasad odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkody powodowane przez gatunki zwierząt wymienione w postulacie jest zgodna z art. 32 ust. 1 i art. 64 ust. 2 Konstytucji RP. Ponadto, Trybunał Konstytucyjny opowiedział się przeciwko całkowitej automatyzacji refundacji szkód, zwracając uwagę, że działania odszkodowawcze Skarbu Państwa winny być powiązane z oceną działań prewencyjnych podejmowanych przez właścicieli i posiadaczy mienia, w którym zaistniała szkoda, gdyż każdy z właścicieli jest odpowiedzialny za dobro własnego mienia. Trybunał

Konstytucyjny zauważa, że właściciel lub użytkownik mienia przewidując możliwość wyrządzenia szkody przez zwierzęta objęte ochroną gatunkową, w pierwszej kolejności sam powinien podjąć stosowne czynności, zmierzające do uniknięcia szkody lub zminimalizowania jej rozmiarów.

Z paszaniem,

SEKRETARZ STANU

Malgorzata Golińska

Małgorzata Golińska